

خدا از من دفاع خواهد کرد...

به مناسبت شهادت آیت الله سید ابراهیم رئیسی رئیس جمهور و رئیس سابق قوه قضائیه
با نگاهی به چهار دهه خدمت قضائی ایشان

سخن سردبیر رئیسی عزیز

محمدسعیدرحیم پور خطبه سرا

دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته دانشگاه علوم قضایی
سردبیر ماهنامه خط بهشتی

ضمون عرض تسلیت به مناسبت این ضایعه تاسف‌یار، اولًا به جهت سابقه پربار و پرثمر «رئیسی عزیز» در دستگاه قضائی و در ثانی، تلاش برخی برای بیان روایت دلخواه و مصادره به مطلوب «شهید جمهور» در آستانه انتخابات ریاست جمهوری، بر آن شدیم تا ویژه‌نامه‌ای را با کمک همراهان، همکاران و مرتبطین سال‌های دور و نزدیک ایشان منتشر نماییم تا هم در راستای تکریم و تجلیل از شخصیت و خدمات فردی که مظلومانه زندگی کرد، غریبانه دار دنیای فانی را دواع گفت و عزتمندانه به خانه ابدی رهسپار شد، قدمی برداشته باشیم و هم در حد توان، با ارائه روایاتی صحیح و واقعی از ویژگی‌های شخصیتی و مدیریتی ایشان، در مقابل جریان تحریف که تا دیروز، خط تخریب این «**عالمِ مجاهد**» را دنبال می‌کرد، باشیم.

ضمانت در صورت توفیق و در فرصتی مناسب، تلاش خواهد شد تا ساجیای شخصیتی، عملکرد و خدمات علی‌الخصوص در حوزه قضایی و الگوی مدیریتی شهید آیت الله رئیسی، مفصلان و با استفاده از ظرفیت همکاران و همراهان نزدیک ایشان در چهار دهه خدمت بی‌منت، به سمع و نظر مشتاقان و جویندگان حق و حقیقت برسد.

پاینده باد دولت داغی که بر دل است
پاینده باد دولت بغضی که در گلوست

المیجدک بیتیما فاؤی

از کجا آمده به یکباره آقای رئیس جمهور؟ این خیل عظیم به راه افتاده در خیابان، به سان مراسم بدرقه رهبران تاریخ. برای یتیم خراسان. «المیجدک بیتیما فاؤی» را کدامین نفس الهی در گوشتان زمزمه کرد، که این اینگونه عزیز شدید و عزت‌تان بر تارک ایران نشست؟ ما به این سنت‌های غریب الهی عادت نمی‌کنیم آقای رئیس جمهور. که هر که برای خدا باشد، هر که ایمان بر او داشته باشد و خادم قوم باشد، سید قوم شود. سید القوم خادمهم را نمی‌فهمیم ما. چطور می‌شود که یک سیاستمدار ساده‌تر از دیگر سیاستمداران، یک کاندید مغلوب شده در جداول مناظرات تلویزیونی، یک رئیس جمهور به استهزا گرفته شده در رسانه‌ها و مجازی، به جای اینکه روز به روز افول کند و از گردونه تاریخ و سیاست بیرون افتد، به یک باره اینطور عزت پیدا کند؟ فرمول این سنت‌های شگفت‌انگیز خداوند چیست مگر؟ «من کان برید العزه فلل العزه جمیعاً؟ این فرمول را مگر مجتهادان و دکتری گرفته‌های از تهران و اروپا، که دائمًا طعنه بر سواد شما می‌زند، نخوانده بودند؟ چرا پس آن‌ها روز به روز در نظر جامعه بسوی اضمحلال و فراموشی رفتند و شما بسوی قله‌های عزت؟ آه آقای رئیس جمهور؛ آقای شهید؛ یتیم برآمده از قعر چاه و نشسته بر کرسی عزیزی؛ کاش که ما هم این فرمول‌های ساده دم‌دستی را بتوانیم که فهم کنیم و اجراء کاش که عزت را در خدا بجوييم نه در طعنه و تهمت و سعی در کوچک کردن دیگران برای بزرگ کردن خود. کاش که دعایمان کنید. به ما عادت کننده‌ها، به ما «قبستان نشینان عادات سخیفه». کاش که از کرانه ازلی وجود دستی برآرید و ما را از این منجلاب خارج کنید.

خطه هشته ویژه نامه خط بهشتی - خردادماه ۱۴۰۳

المیجدک بیتیما فاؤی

مهندی مولایی

دانشآموخته دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری

حالا چند روزی است که اخبار نیم روزی و خبر بیست و سی نشانی از شماندارند. حالا چند روزی است که کانال‌های خبری را هرچه زیر و رو می‌کنیم خبر تازه‌ای از شمان نیست. خبری از سفرهای استانی همیشگی نیست. داریم به بنرهای و پارچه‌های سیاه سطح شهر عادت می‌کیم. به عکس‌های بزرگ لبخند زده بر میادین شهر. عادت می‌کنیم به نبودتنان و به گل‌های پرپر شده در آن کنج از حرم امام هشتم که بر سرگش «هشتمین رئیس جمهور ایران» حک شده. ما اما راستش به هرچه که عادت کنیم آقای رئیس جمهور، به این سنت‌های عجیب الهی نمی‌توانیم که عادت کنیم. به این سنت‌های دوباره جاری شده در کف خیابان‌های تهران و مشهد و تبریز و همه‌جا. درست می‌شناسیم تان؟ شما مگر همان طفلک پنج ساله یتیم که در اطراف حرم، دست‌فروشی می‌کرد نیستید؟ مگر شما همان طبله نحیف فقیر که از فرط فقر به حرم پناه برده بود نیستید؟ یا همو که در اوج ایام سیاست‌مداری، ساده و بی‌حیله بود، روضه می‌خواند و در صحن حرم برف می‌روید؟ عمامه خاکی و نعلین گل آلوده‌تان هنوز توی ذهنمان است. جمله همیشگی تان من یک طبله خدمت‌گزارم. هنوز توی گوشمان است. پس چه شد؟ این جماعت سیاه‌پوش توی خیابان چه می‌گویند؟ این دل‌های سوخته؛ این گونه‌های اشک‌آلود؛ این قلب‌های لرزیده. این همه عزت

قضاییه شروع کرد و در اولویت اول قرار دادند، مبارزه با فساد بود.

مجاهد مخلص

عملکرد آقای رئیسی در زمینه مبارزه با فساد چگونه بود؟

سعی ایشان براین بود که درون قوه قضاییه از هر گونه فساد پاک بشود و دستگاه قضایی را از افراد آلوده تصفیه کنند. در دوره ایشان تعداد زیادی از قضات فاسد تصفیه شدند و این کار مهمی بود که ایشان انجام دادند و کماکان نیز همان راه و روش ادامه دارد ولی با عملکردی که دادسرما و دادگاه انتظامی قضات داشته‌اند و ارشاداتی که صورت گرفته، و با اقدامات حفاظت اطلاعات قوه قضاییه، یک مقداری پیشگیری شده و از حجم پرونده‌های فساد کمتر شده است. مبارزه با فساد کمنگ شده بلکه ارتکاب فساد کمتر شده و از منشأ فساد پیشگیری شده است.

در مورد پرونده پرسرو صدای یکی از مدیران سابق دستگاه قضایی در دوره قبل از آقای رئیسی که در دوران ریاست ایشان بر قوه قضاییه به جریان افتاد و به نتیجه رسید و سپس اعادة دادرسی این پرونده پس از ایشان چه نظری دارید؟ (با توجه به اینکه معاذین این پرونده را به نوعی نمایشی و تبلیغ انتخاباتی می‌دانستند)

خیر اینطور نبود. این روند طبیعی و سیر قضایی پرونده بوده است. بالاخره رأی صادر شده بود و یک اتهامی در پرونده مطرح بود که آن اتهام سبب شده بود که مجازات حبس آقای طبری بالا برود، در این اتهام تردید شد. با مستندات جدیدی که در اعاده دادرسی مطرح شد، در نوع اتهام تردید شد و در آن بخش اعاده دادرسی پذیرفته شد. دادگاه در آن اتهام تردید کرد و آن را از رأی حذف کرد. با حذف آن اتهام از رأی، قهراء مجازات کاهاش پیدا کرد و این یک روند عادی قضایی بود که روند خود را طی کرد. فقط به دلیل رسانه‌ای بودن بحث، بر جسته شد.

در پرونده‌های خاصی مانند پرونده آبان ۹۸ و قصاصی های آن که در دیوان مطرح بود، آقای رئیسی به عنوان رئیس قوه دخالتی داشتند؟

در پرونده‌های خصوصی که قصاص و قتل نفس بود، گرچه شاید با بازتاب رسانه‌ای جنبه ملی پیدا می‌کردند، هرچه مطالبه اولیای دم بود، دستگاه قضایی نیز بر اساس ضوابط قانونی پیش می‌رفت و آقای رئیسی دخالتی در این امور نداشتند. اما در پرونده‌های ملی، ایشان دغدغه مردم را داشتند و اینکه حقی از مردم ضایع و به کسی ظلم نشود.

اگر سخن یا نکته پایانی دارید، در خدمت شما هستیم. حقیقتاً ایشان خود را فدای ملت کرد. علی رغم همه تهمت‌ها و خشم زبان‌ها و تلاش‌هایی که برای تخریب ایشان و دولتشان شد، با اعتقاد به خدا کارشان را پیش می‌بردند. خداوند هم اجر و مقام تلاش‌های ایشان را با شهادت به ایشان داد. قدرشناسی ملت ایران از این خدمت خالصانه را نیز دیدیم.

آیت الله سید احمد مرتضوی مقدم
مشاور عالی رئیس قوه قضائیه و رئیس سابق دیوان عالی کشور

ویژگی‌های شاخص کاری و مدیریتی شهید رئیسی در قوه قضاییه چه مواردی بودند؟

من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا اللہ علیه فمنهم من قضى نحبه و منهم من يتظر وما بدّلوا ثييلا... ویژگی‌های خاصی که ایشان داشتند، یکی این بود که هدف گرا بودند. یعنی اگر هدفی را مدنظر قرار می‌دادند، حتیماً پیگیری می‌کردند تا به نتیجه برسد و آن کار انجام شود. نه اینکه حرفی بزنند و بعد [آن کار را] رها کنند. امتیاز ویژگی دیگر ایشان، مردمی بودن ایشان بود. ما هر وقت کاری را به نفع مردم انجام می‌دادیم یا مانع را از سر راه مردم بر می‌داشتمیم، ایشان خیلی خوشحال و بشاش می‌شدند. خصوصیت دیگر ایشان اتفاقاً بودن بود. انقلابی به این معنا که می‌خواستند هم حرکت ایشان مجاهدانه و بیش از حد معمول باشد و هم ارزش‌ها و شعارهای انقلاب حفظ شود. و با این نوع کار کردند، پیشرفت محسوسی را حاصل کنند که الحمد لله تا حدودی به خاطر اخلاقی که داشتند موفق بودند.

شهید رئیسی چه ویژگی شخصیتی و رفتاری بر جسته‌ای داشتند که ایشان را از سایرین متمایز می‌کند؟

یک ویژگی که ایشان داشتند اخلاقی بود. موقع نداشتند برای انجام کارها مورد تقدیر توسط کسی قرار بگیرند. سعی داشتند که جز خدا برای هیچ منظوری کار نکنند و سعی داشتند که اقدامات و کارهای مثبتی که انجام می‌دانند را معرفی و بازگو نکنند تا بقیه متوجه شوند و تحسین کنند. و من احساس می‌کنم توان ایشان بیشتر از حد معمول بود و در تلاش ایشان مشهود بود و خود ایشان این وظیفه را در خود احساس کردند که می‌توانند این تلاش و توان را برای مردم در دستگاه‌های اجرایی به کار بگیرند. درباره کادر و همکاران ایشان نیز به نظر می‌رسد تلاش ایشان بقیه را با خود به جلو می‌کشند.

کدام تصمیمات یا اقدامات ایشان را منشأ آثار اساسی در قوه قضاییه می‌دانید؟

سنند تحول قضایی را که ایشان تنظیم کرده بودند و الان تکمیل شده است، یکی از کارهای مثبت ایشان بود که منشأ خیر برای قوه قضاییه در آینده خواهد بود. تمام تلاش دستگاه [قوه قضاییه] این است که این سنند به تدریج و به خوبی اجرا شود که خیلی از کارهای آن هم انجام شده. خود آقای رئیسی منشأ خیر این سنند تحول بودند. در حال حاضر هم این سنند تکمیل و بروزرسانی شده است که امیدواریم [به وسیله این سنند] خدمات خوبی را برای کشور و مردم داشته باشیم. و اینکه اولین کاری که ایشان در قوه

کسی که خداوند را باور دارد برای جلب رضای خداوند به مردم خدمتی از صمیم دل می‌نماید و قطعاً نگاه چنین فردی به مردم متفاوت خواهد بود. بنا به فرمایش رسول اکرم (ص): **الْحَلَقُ إِلَى اللَّهِ مَنْ نَفَعَ عِيَالُ اللَّهِ، وَأَذْخُلْ عَلَى أَهْلِ يَتِ سُرُورًا**. آقای رئیسی هم بر همین اساس دنبال خدمت به مردم بود، چراکه با خدا معامله کرده بود و به همین دلیل مخاطرات این امر را نیز به جان خریده بود.

ویژگی‌های بر جسته مدیریتی آقای رئیسی چه مواردی بودند؟

شهید رئیسی مدیری جدی، مقتدر و دقیق بود که در جلسات فضای اظهار نظر کارشناسی را فراهم می‌کرد و در نهایت با انتدار، قاطعیت و البته منصفانه نظرات را جمع بنده می‌کرد. ایشان بر برنامه‌ریزی در قبال مشکلات تأکید داشتند و به دنبال این بودند برای مسائل و مشکلات راه حل پیدا کنند. آیت الله رئیسی به معنای واقعی مدیری پر کار، با نشاط و پویا بودند که باید در وصفشان گفت: **ما زنده به آنیم که آرام نگیریم ...** از دیگر خصایص ایشان در کار این بود که بر سر مسائل اختلافی به هیچ وجه توقف نمی‌کردند و از راهکارهایی که مشکل و اختلاف را رفع می‌کرد استقبال می‌نمودند. همچنین از پیشنهادهای تحول گرایانه استقبال می‌کردند.

کدام یک از اقدامات شهید رئیسی را منشأ آثار اساسی می‌دانید؟

به نظرم مهم‌ترین اقدام ایشان تهیه سند تحول بود. ایشان با استفاده از تجربه خود و دیگران مصمم بود برای مشکلات قوه راهکار باید و موجبات ارتقاء قوه قضائیه را فراهم نماید. این کار بسیار بزرگی بود که با همراهی بدنه قوه قضائیه انجام شد و اینک نیز با اهتمام حجت الاسلام و المسلمين محسنی ازهای رئیس محترم قوه قضائیه نسخه جدید و ارتقاء یافته آن تهیه گردیده است. این ریل گذاری برای تحول قوه قضائیه بسیار مهم بود. ایشان همین اقدام مبارک را بعد از ورود به قوه قضائیه نیز انجام دادند و تلاش نمودند با همراهی و همکری متخصصان برای حل مشکلات عدیده اجرایی راهکار منطقی و کارشناسانه پیدا کنند.

رویکرد آقای رئیسی و سند تحول نسبت به دانشگاه علوم قضایی را چطور ارزیابی می‌کنید؟

بحث اجرای سند تحول در دانشگاه و آثار آن مفصل است و باید در فرست مناسبی به آن پرداخته شود. به طور اجمال آنکه شهید رئیسی نسبت به تریست قضائی تراز انقلاب اسلامی، عدم تعارض منافع در محیط علمی و حفظ شأن دانشجویان علوم قضایی و در نهایت ایجاد تحول در دانشگاه به لحاظ علمی، فرهنگی و تریستی تأکید ویژه‌ای داشتند.

اگر نکته یا سخن پایانی دارید در خدمت شما هستیم.

شهید جمهور به ملاقات خدا رفت. اما هر یک از ما وظیفه داریم در محدوده وظایف خود همان‌طور که رهبر انقلاب فرمودند با قوت کارها را پیش ببریم تا هیچ توقفی در کار نظام ایجاد نشود. باید درس بگیریم که قدر مسئولین خودم را بدانیم چراکه دشمن در تلاش است مردم را نسبت به خدمتگزاران نظام اسلامی بدین کند. نباید طوری رفتار شود که پس از درگذشت یا شهادت افراد خودم، پشیمانی و ندامت از قضاوت ناصحیح در مورد آنان پدید آید. بلکه باید در زمان حیات افراد، حضور و خدمت آنان را مغتنم بدانیم و با همدلی وحدت ملی را تقویت نماییم تا امید دشمنان کشور اسلامی مان به یأس تبدیل گردد.

ما زنده به آنیم که آرام نگیریم ...

دکتر فرید محسنی

رئیس دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری

لطفاً درباره سابقه آشناي خودتان با شهيد رئيسي بفرمايد.

بنده حدود ۳۰ سال است که در دانشگاه علوم قضایی هستم، قبل از آن به اقتضای سمت در برخی دستگاه‌های اجرایی، به تناسب کار، مراوده اداری و ارتباط محدودی با شهید رئیسی داشتم. پس از آن ایشان در برخی از ترم‌ها به عنوان استاد مدعو در این دانشگاه تدریس داشتند. بعد از انتصاب آن شهید به عنوان رئیس قوه قضائیه، بنده را به عنوان رئیس دانشگاه علوم قضایی منصوب نمودند و به دلیل آنکه طبق مقررات رئیس قوه قضائیه، رئیس هیئت امناء دانشگاه نیز می‌باشد و چون ایشان اهتمام زیادی به امر دانشگاه داشتند لذا مراودات از آن ایام توسعه یافت و جنبه رفاقت پیدا کرد.

شاخته ترین ویژگی شخصیتی و رفتاری شهید رئیسی را چه می‌دانید؟

اخلاص از مهم‌ترین ویژگی‌های ایشان بود که این امر، جامع خصوصیات بر جسته به شمار می‌رود. به نظرم رفتار کسی که رضایت خداوند برایش مهم و در اولویت قرار دارد با دیگران بسیار متفاوت می‌گردد. بر اساس آموزه‌های اسلامی اگر فراتر از رضایت مردم، رضایت خداوند مدنظر انسان باشد، مسلماً رضایت مردم هم به دنبال آن می‌آید. براساس آیه شریفه قرآن: **"إِنَّ الَّذِينَ آَمْنُوا وَعَمِلُوا صَالِحَاتٍ سِيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنَ وَدَا"**. تشیع جنازه با شکوه شهید رئیسی همراه با اشک و حزن و اندوه مردم نمونه‌ای از ثمرات و آثار اخلاقی است که محبت و مودت مردم را در پی داشته است. آن مرحوم با نیت اصلاح امور و خدمت به نظام اسلامی به میدان آمد و آبروی خود را با خداوند معامله نمود و در نتیجه با عزت از میان مردم رفت. بصیرت از دیگر ویژگی‌های شاخته ایشان بود. وی در کنار اخلاق، زمان‌شناس هم بود و هرگاه عرصه‌ای را برای خدمت به نظام اسلامی واجب تشخیص می‌داد، بسیجی وار به میدان می‌آمد. در یک کلمه خود را سر باز نظام اسلامی می‌دانست. ساده‌زیستی از دیگر ویژگی‌های ارزشمند آن شهید بود. نحوه زندگی خود، خانواده و حتی مادر ایشان شاهد بر این مدعای است. نتیجه‌ای که بنده می‌توانم از ویژگی‌های ایشان بگیرم، جمله‌ای از امام (ره) است که عالم محضر خداوند است، انسان در محضر خدا معصیت نمی‌کند. لذا اگر هر انسان به ویژه هر مسئولی از جمله رئیس جمهور، وزیر، قاضی، مدیر و هر انسان خدموی این امر را با حق‌القین باور داشته باشد، قطعاً رفتار و خصوصیاتش در زندگی متفاوت می‌گردد و شهید رئیسی نمونه چنین باوری بود.

آقای رئیسی چه نقشی برای مردم قائل بودند و اساساً چه

جاگاهی برای مردم تعريف می‌کردند؟

یکی از تفاوت‌های نظام مردم سالاری دینی با نظام لیوال دموکراسی غربی در این است که این جا کسی به دنبال فریب مردم و صرف‌آجل برأی آنان به هر طریقی نیست بلکه رضایت خداوند مدنظر او است.

درد و دل یک کارگر: رئیسی که صدای کارگران هفت تپه را شنید

کفتاری کوتاه از محمد خانیف

فعال کارگری شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه

طیف کارگر و مردم می‌دانست، طوری نبود که بترسمیم و حرفی نزنیم بلکه اجازه می‌دادند هر داغده و مطالبه‌ای که داریم را مطرح کنیم که موجب دلگرمی ما بود. آقای رئیسی بحث پرونده قضایی کارگران از جمله بنده را فیصله داد و پرونده فساد کارفرمای قبلی را به جریان انداخت. اما همان طور که قبل از ایشان، شرایط خوب نبود، بعد از ایشان نیز دیگر ارتباط ما با دستگاه قضایی مانند آقای نیست و از ریاست محترم قوه قضاییه درخواست داریم مانند آقای رئیسی با طیفی که در دل کارگران هستند، ارتباط بگیرند تا در سال جهش تولید با مشارکت مردم، مشکلات کارگران، کارخانه‌ها و شرکت‌ها مرتفع شود. در دوران ریاست جمهوری شهید رئیسی نیز ارتباط ما با ایشان حفظ شد. ایشان با تدبیری که اندیشیدند، شرکت هفت تپه را به مجموعه هلدینگ صنایع جانی نیشکر هفت تپه خوزستان به صورت پیمانکاری تحويل دادند. آخرین بار، ایشان قول دادند و تأکید کردند که کار و اگذاری قطعی نیز انجام شود که با شهادتشان نیمه کاره ماند. به هر حال، ما همیشه قدردان آقای رئیسی هستیم و هر قدر از خوبی‌های ایشان بگوییم، کم گفته‌ایم. گواه قدرشناسی قشر کارگر از خدمات ایشان هم حضور در مراسم تشییع ایشان در کنار سایر اقوام است. از مسئولین نیز می‌خواهیم رئیسی وار کار کنند.

به پست‌ها تعلق نداشت!

دکتر علیرضا جمشیدی

عضو ستاد تحول قوه قضائیه و سخنگوی اسبق دستگاه قضایی

چه موانعی درون دستگاه قضایی در مقابل تفکرات و اقدامات شهید رئیسی وجود داشت؟

برای نمونه وقتی که آقای رئیسی به عنوان معاون اول قوه قضایی خدمت می‌کردند، افرادی بودند که با طرح‌ها و برنامه‌های ایشان مخالفت می‌ورزیدند و بعضًا کارشکی می‌کردند. تا حدی که ایشان استغفاری خود را از قوه قضاییه دادند اما رییس قوه قضاییه اجازه ندادند و آقای رئیسی نیز با همه سختی‌ها ماندند. جالب این است که بعدها که رئیس قوه قضاییه و رئیس جمهور شدند، همواره حال این افراد را به طور خاص از من می‌پرسیدند و حتی تلفنی از آن‌ها احوال پرسی می‌کردند.

کدام ویژگی شهید رئیسی را موجب تمایز ایشان از دیگر مدیران و مؤثرین دستگاه قضایی می‌دانید که لازمه امروز قوه است؟

ساده زیستی، تعلق نداشتن به پست و موقعیت‌ها، اخلاقی، برنامه محوری، توجه خاص به مردم و مشکلاتشان، گذشتن از خود و آبرو و حیثیت برای خداوند و رضایت و رفع مشکل جامعه و مردم.

لطفاً بهترین خاطره‌ای که از این شهید بزرگوار دارید را بیان بفرمایید.

زمانی که ایشان معاون اول قوه قضاییه بود، مصادف با شهادت امام رضا (ع) در جلسه‌ای شرکت کردیم. پس از اتمام جلسه جمعیت ایشان این بود که برخلاف روال مرسوم و معمول حتی تلاش می‌کرد در تصمیمات و اقدامات، معاونین و زیر ویژگی مدیریتی جای ابلاغ و دستور، از شیوه افغان استفاده کند. مثلاً در جریان سند تحول قوه قضاییه، خط به خط سند را برای مسئولین قوه قضاییه خواند و تبیین نمود.

آقای رئیسی چه سبک و سیاق مدیریتی داشتند و آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

ایشان سلوک مدیریتی خاصی داشت. به گونه‌ای که به دنبال اثبات خودش نبود. ایشان بعد از انتخابات هیأتی را مأمور کردند تا گزارشی از وضعیت کشور ارائه دهند. هیأت هم بر اساس مستندات موجود و گزارش ارسالی وزرا، به تفصیل گزارشی از وضعیت کسری بودجه، کمبود کالاهای اساسی، دارو، واکسن، ذخایر استراتیک و ... که در وضعیت نامناسب و بعضًا بحرانی قرار داشت به ایشان ارائه داد اما یک بار از آقای رئیسی کسی این حرف را نشنید که دولت قبل کشور را در چه شرایطی تحويل داده است. دیگر ویژگی مدیریتی ایشان این بود که برخلاف روال مرسوم و معمول حتی تلاش می‌کرد در تصمیمات و اقدامات، معاونین و زیر ویژگی مدیریتی جای ابلاغ و دستور، از شیوه افغان استفاده کند. مثلاً در جریان سند تحول قوه قضاییه، خط به خط سند را برای مسئولین قوه قضاییه خواند و تبیین نمود.

مرد میدان خدمت

کدام یک از اقدامات آقای رئیسی را منشا آثار اساسی در قوه قضائیه می دانید؟

مستحضرید که حضرت آقا در این سال‌ها با عنوانین مختلف بر اهمیت موضوع تولید تأکید داشتند. قوه قضائیه از نظر قانون اساسی و ... وظیفه‌ای در این خصوص ندارد اما شهید رئیسی، نهضت حمایت از تولید را راه انداختند و در ریاست جمهوری نیز آن را ادامه دادند و در دستگاه قضایی نیز همچنان این امر دنبال می‌شود. یا دیگر اقدام بسیار مهم، سند تحول بود که در قوه قضائیه سابقه نداشت اما پس از آن، مسیر جدیدی برای خدمت بهتر به مردم و تحقق انتظار رهبر انقلاب از دستگاه قضایی افزایش اعتماد عمومی و امنیت ذهنی است، باز شده و در حال حرکت به سوی این هدف هستیم.

دکتر سعید عمرانی
معاون قضایی سابق دادستانی کل کشور و از همکاران قلبی‌بی
شهید رئیسی

سابقه آشنایی حضرت عالی با شهید رئیسی به چه دورانی بازمی گردد؟ لطفاً از ویژگی‌های ایشان در طول این سال‌های همکاری و همراهی بفرمایید.

در سال ۱۳۶۷ جلسه‌ای با عنوان شورای معاونین برگزار می‌شد که بنده دیگر آن جلسه بودم و آقای رئیسی به عنوان دادستان تهران در آن جلسه حضور می‌یافتند که هنوز آن زمان ملیس نشده بودند. در همان زمان و با همان سن کم، ایشان قاضی مورد اعتماد حضرت امام (ره) بودند یعنی امام در مسائل خاص برخی استان‌ها به ایشان ابلاغ می‌داد و اجازه صدور حکم را نیز داشتند که نشان‌دهنده شناخت کافی امام از آقای رئیسی بود. یکی از محسنات ایشان این بود که اولین رئیسی بودند که از درون قوه قضائیه بودند و در ضمن، مدارج کاری را پله طی کرده بودند. ایشان با اینکه دارای مناصب مختلف بود اما اعتقاد عجیبی به بسیج داشت و سعی داشت خودش را بیشتر حول محور بسیج تعریف کند.

آقای رئیسی چه ویژگی‌های مدیریتی داشتند که ایشان را از سایرین متمایز می‌کرد؟

به نظرم ایشان به جلد دوم کتاب شهید سلیمانی تبدیل شد؛ جهادی، مردمی و جامع الاطراف بودن، داشتن نگاه پدرانه، جدیت در کار و مهربانی و عطوفت با مردم از وجود اشتراک این دو شهید بزرگوار است. درباره نگاه پدرانه اگر بخواهیم مثالی بزنیم، ملاقات با آن خواننده جنجالی را می‌توانیم بگوییم. به نظرم ملاقات با این فرد یکی از شاهکارهای آقای رئیسی بود که حتی به جوانانی که شاید عرف جامعه دید مثبتی ندارد، نگاه پدرانه داشتند.

به نظرم اگر چنین رویکردی تکثیر شود، می‌تواند از سرنوشت بدی که برخی از این جوانان دچار شدن می‌شوند، جلوگیری کند اما متأسفانه جای چنین نگاهی خالی است.

یک ویژگی دیگری که ایشان داشتند این بود که هر جا تظلم خواهی صورت می‌گرفت، به صورت فوری پیگیر می‌شدند. یکی از ده‌ها موردی که با آن برخورد داشتیم، این بود که فردی صاحب چندین کارخانه بود، ورشکست شده بود. بررسی کردیم و متوجه شدیم این آقا قبل از انقلاب کارخانه‌دار بوده و با نظام هم میانه خوبی ندارد. وقتی به آقای رئیسی چنین موضوعی را اطلاع دادیم، دستور بیگیری دادند و خود آن شخص، از شنیدن این خبر شوکه و خوشحال شد.

باتوجهه به اینکه سالیان طولانی با آقای رئیسی مصاحبت و همکاری داشتید، خاطره‌ای از این شهید بزرگوار بیان بفرمایید.

یک خاطره‌ای هست که نشان‌دهنده مهربانی این شهید است. ایشان وقتی دادستان کل کشور بودند، یکی از قضات دیوان آمدنده و گفتند اگر ممکن است آقای رئیسی خطبه عقد دخترم را بخوانند. آقای رئیسی نیز بدون هیچ مکشی پذیرفتند. تصویر ما این بود که با آن حجم از کار و مشغله یا بین دادستانی و خطبه در آنجا منعقد شود اما شهید رئیسی گفتند نیازی نیست و به منزل می‌رویم. رفتند و خطبه خوانند و هدیه‌ای هم تقدیم کردند. این گونه موارد زیاد هستند که کسی از آن‌ها خبر ندارد، به نظرم آقای رئیسی بین ما غریب بود و آن جمله‌ای که برخی می‌گویند حالمان کن، خودش یک کتاب است و حکایت از مظلومیت ایشان دارد.

اگر نکته یا سخن پایانی دارید، در خدمت شما هستیم.

آقای رئیسی فرد معنوی بود. ایشان یاد گرفته بود که کفش زوار امام رضا (ع) را چطور جفت کند. اصلاً غیر از این هم نمی‌شود، اگر مسئولی و مدیری می‌خواهد موفق شود، باید خودش را به امام رضا (ع) و این خاندان گره بزند. ایشان شخصیت فوق العاده‌ای بودند و به نظرم باید ویژگی‌های ایشان اعم از رفتاری، مدیریتی و ... باید احصا شود و به عنوان یک الگوی مدیریت جهادی ترویج و تدریس شود.

ان الله يدافع عن الدين عامنوا

سپس فرمودند: «در یک دوره‌ای برای خود بنده هم اتفاقاتی در قوه قضائیه افتاد که دلم شکست و دلسربد شدم. آمد در خودرو نشستم و تفألی به قرآن زدم. آیه آمد (إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الظِّيْنَ أَمَّنْوَا حَجَّ آيَه ۳۸) شما هم کار خودتان را بکنید و به نامالیمات توجهی نکنید که خداوند از شما حمایت می‌کند». اینکه مثال خودشان را برای بنده زدن و ذکر این آیه شریقه برای من در آن شرایط پمپاژ انرژی و مایه دلگرمی بود. البته باید توجه داشت که آقای رئیسی هیچ گاه در پرونده‌ها دخالتی نمی‌کردند و فقط به ما می‌گفتند اگر کمکی از دست ما بر می‌آید بگویید اما در صدور رأی خودتان استقلال دارید و هر جور خودتان استنباط کردید رأی بدھید. پس از آن نیز ایشان جلسه‌ای با قضات جوان داشتند و در آن جلسه به من گفتند، یکی از جلسات دادگاه که در باب زمین‌های لواسان بود را استماع کرده‌اند و از استدلال جامعی که بنده در آن جا مطرح کردم، بسیار تشکر کردند و چندین بار گفتند: (خیلی خوب بود)

کدام اقدام شهید رئیسی را منشا اثر در دستگاه قضایی دانید؟

و یکی از اقدامات مثبت ایشان در پژوهشگاه قوه قضائیه این بود که حقوق دانان غیر قضایی را در کار قضات قرارداد تا میدان قضایی را به تئوری‌های دانشگاهی نزدیک کند.

ارتباطات غیر کاری شما با ایشان به چه صورت بود؟

ایشان هر چند وقت یکبار روضه خانگی داشتند که بنده را دعوت می‌فرمودند و هر بار اظهار لطف می‌کردند.

ویژگی بارز اخلاقی ایشان از نظر شما چه بود؟

بعد از شهادت آقای رئیسی بیشتر دلم برای خودمان سوخت که چرا به عبارت (من کان لله کان الله له) ایمان نمی‌آوریم. ما واقعاً از آقای رئیسی نقص‌های خودمان را فهمیدیم. ایشان در یک جمله انسان با اخلاص و صبوری بودند. ایشان ایمان داشت که اگر کار خیری انجام می‌دهد، همین که خدا می‌داند بس است. آقای رئیسی صبوری را به ما آموخت. علی‌رغم اینکه ایشان قدرت و اطلاعات لازم را جهت تحریب کسانی که به ایشان بی‌احترامی کردند، استفاده کند اما هیچ گاه این کار را نمی‌کردند. معتقدم آقای رئیسی به اندازه تک تک افرادی که برای تشویع ایشان در خیابان‌ها آمده بودند، زخم زبان خورد و خون دل خورد. ایشان به ما یاد داد که اگر می‌خواهی برای جبهه انقلاب کار کنی، راهش این است که سینه‌های را در برابر حرف‌ها و متلک‌ها سپر کنی (ولَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ).

دکتر رسول قهرمانی

قاضی دیوان عدالت اداری و نماینده دادستان در پرونده‌های مفاسد اقتصادی

سابقه آشنایی شما با آقای رئیسی به چه زمانی بازمی‌گردد؟

آغاز آشنایی و ارتباط بنده با آقای رئیسی به زمانی بر می‌گردد که روی پرونده فساد در بانک سرمایه که در دادگاه ویژه جرایم اقتصادی رسیدگی می‌شد، به عنوان نماینده دادستان کار می‌کرد. در ایام دادگاه، استدلالی درباره مشکلات فرایند کارشناسی در پرونده‌های اقتصادی مطرح کردم و اینکه باید نهادهای مرتبط در این باره تدبیری داشته باشند. روز بعد دوستان خبر دادند که آقای رئیسی از این کار بنده که این موضوع را ریشه یابی کرده بودم، تعریف کرده بودند. این اولین پالسی بود که من از سمت ایشان گرفتم.

نحوه مواجهه و تعامل شهید رئیسی با قضات جوانی چون شما که پرونده‌های مهمی را رسیدگی می‌کردید به چه صورت بود؟

در همان زمان بنده برای نماینده دادستان به صورت تمام وقت در پرونده اکبر طبری انتخاب شدم. یادم هست روزهای تحقیقات و برگزاری دادگاه در شرایط سخت کرونا و در خرداد سال ۹۹ برگزار می‌شد. بنده کل پرونده را برای دادگاه، بازنویسی کردم. در پرونده نامالایماتی از سمت برخی افراد با بنده شد و بنده را شدیداً تحت تأثیر قرار داد. از طرفی فشار هم روی این پرونده زیاد بود. در همان زمان از طرف دفتر آقای رئیسی بنده به همراه قاضی و مستشاران پرونده دعوت شدیم. جلسه که آغاز شد با توجه به اینکه بنده جوان تر از بقیه بودم، آخرین نفر صحبت کردم و نظرم را درباره پرونده و حواشی آن گفتم. با اینکه صحبتی از فشارهای پرونده نکردم خود حاج آقا به بنده گفتند که آقای فهرمانی بنده در جریان صحبت‌هایی که با شما شده است هست. شما ذهنتان را از این نامالایمات خالی کنید و کاملاً این حواشی را رها کنید.

آیا آقای رئیسی صرفاً یک فرد اخلاقی و به اصطلاح صلح کل بودند یا اینکه فرد اصولی بودند که نسبت به آن اصول اصرار و قاطعیت داشتند؟

رعاایت اخلاق توسط شهید رئیسی نیز به پاییندی به اصول بازمی‌گردد. مثلاً ایشان در انتخابات ۹۶ شکست خورد در حالی که می‌توانست خیلی افشاگری کند و از «صندوق‌چه اسراری» که به واسطه حضور در مناصب کلیدی داشت، استفاده کند و نتیجه انتخابات را تغییر دهد. اما از خطوط قرمز خود عدول نکرد یعنی رعاایت اخلاق ذیل داشتن و رعاایت اصول و خطوط قرمز تعریف می‌شود.

چه موانعی درون یا خارج از دستگاه قضایی در مقابل تفکرات و تصمیمات شهید رئیسی وجود داشت؟

مهم‌ترین مانع ایشان در قوه قضائیه، افرادی بودند که نگاه کامل و جامعی به مأموریت‌های قوه قضائیه مصروف در قانون اساسی نداشتند و صرفاً رسیدگی به پرونده‌ها را مأموریت قوه قضائیه می‌دانستند، حال آنکه گسترش عدل و آزادی‌های مشروع، احیای حقوق عامه و .... جزو مأموریت‌های مهم قوه قضائیه است که باید به صورت عملی و در میدان، آن‌ها را پیگیری و اجرا کرد.

شهید رئیسی، برای مردم چه نقشی در قوه قضائیه قائل بودند و اساساً چه جایگاهی برای مردم تعریف می‌کردند؟

وقتی ایشان مسؤولیتی بر عهده می‌گرفت، تعامل آن دستگاه را با مردم چندین برابر می‌کرد. مثلاً سفرهای استانی ایشان در دوران ریاست قوه قضائیه نسبت به دوران ریاست آیت الله آملی لاریجانی، چندین برابر شد. همچنین تعداد سفرهای استانی ایشان در دوران ریاست جمهوری نسبت به دوران آقای روحانی هم چندین برابر شده بود. این تعامل با عموم مردم و حرف زدن با مردم و گوش‌دادن به حرف‌های مردم، باعث می‌شد ایشان بهتر مسائل را درک کند و راه حل ارائه دهد و در مجموع مدیریت موفق‌تری داشته باشد.

لطفاً بهترین خاطرهای که از شهید رئیسی دارید را بیان بفرمایید.

بهترین خاطره من از ایشان، عشق زایدالوصف به اهل بیت و خصوصاً امام رضا (ع) بود که از هر فرصتی برای برگزاری مراسم توسل و روضه در منزل خود و یا حضور در حرم رضوی استفاده می‌کردند.

دکتر سید محمد صالح‌کار خراسانی
معاونت راهبردی قوه قضائیه

مدیر تحول گرا

چه ویژگی شخصیتی و رفتاری را در شهید رئیسی برجسته می‌دانید که موجب تمایز ایشان با سایرین می‌شود؟

شهید رئیسی اصلاً به فکر پست و مقام نبودند، وظیفه خود را انجام می‌دادند و دنبال نقشه کشی نبودند، مثلاً زمانی که ایشان تولیت آستان قدس رضوی را بر عهده داشتند و حضرت آقا به ایشان فرمودند که ریاست قوه قضائیه را قبول کنند، تمایلی نداشتند و حتی آقای محسنی ازهای را پیشنهاد دادند. یا زمانی که سال ۹۳ از معاون اولی قوه به دادستانی کل رفته، خودشان تعریف می‌کردند که یک عده به اصطلاح ابراز همدردی می‌کردند (چون جایگاه معاون اول بالاتر از دادستان کل است و ظاهرآ مقام ایشان تنزل یافته بود) در حالی که برای ایشان اصلاً مهم نبود و با جان و دل رفته بود تا کار کند. این نوع نگاه که مدیری، برای آینده سیاسی خود نقشه کشی نکند و وقتی پستی را به او پیشنهاد می‌دهند، او فرد دیگری را معرفی کند، خیلی کم داریم.

آقای رئیسی چه سبک و سیاق مدیریتی داشتند و آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

آقای رئیسی، تحول گرا بودند و حتی برای اولین بار بود که رئیس قوه، برنامه تحولی خود را در قالب سند تحول قضائی به رهبری تقدیم کردند و به صورت عمومی آن را منتشر نمودند. ویژگی دیگری که ایشان در کار داشتند، پرکاری بود. در حالی که همه خسته می‌شدند، ایشان با نیروی فوق العاده‌ای همچنان مشغول کار بودند. عشق درونی خدمت به مردم باعث پرکاری و پرتلاشی ایشان شده بود.

کدام یک از اقدامات و تصمیمات ایشان را منشأ آثار اساسی در قوه قضائیه یا خارج از آن می‌دانید؟

یکی از ویژگی‌های ایشان جوانگرایی بود. واقعاً به جوانان اعتقاد داشتند و در هر جایی که بودند اعم از آستان قدس رضوی، دستگاه قضایی و ریاست جمهوری، میانگین سن مدیران را به طور محسوسی پایین آورده‌اند. درون قوه نیز همان بحث سند تحول بود که هم اکنون نیز با جدیت دنبال می‌شود. ترکیب جوانگرایی و داشتن برنامه، باعث تأثیرگذاری اقدامات شهید رئیسی می‌شد.

«اشتباه است که ما می‌گفتیم که، یا می‌گوییم که، رژیم نباشد بس است دیگر؛ استقلال باشد بس است؛ آزادی باشد بس است. نخیر، مسئله این نیست. ما همه این‌ها را فدای انسان می‌کنیم. ما انسان می‌خواهیم. همه فدای انسان. انسان وقتی درست بشود، همه چیز درست می‌شود.» (۱۶/۳/۵۸ - ج ۸ - ص ۶۶)

جنس انقلاب اسلامی ۵۷ به گونه‌ای بود که تنها می‌توانست و می‌تواند در فضای اخلاق تنفس کند. اخلاق که نباشد، اهداف و اصول انقلاب هم هوادار صادق نخواهد داشت.

سید ابراهیم رئیسی که ناباورانه از میان ما رفت، خیلی‌ها خدمات او در زمان ریاست جمهوری را فهرست کردند. رئیسی، پرکار بود و پیگیر. اما آنچه مهم‌تر بود، سلوک اخلاقی او بود. او سبک و شیوه دیگری در سیاست ورزی داشت. سهم زیادی از چرایی تشویق باشکوه او را باید در این دید که مردم در او تعهد به اخلاق را دیده بودند. رئیسی در رقابت‌های انتخاباتی، در اظهار نظرها و رفتارهای سیاسی به تندخوبی و بدگویی و بی‌انصافی و تنگ نظری میدان نداده بود. هنر بزرگ او این بود که اجازه نداد سیاست ورزی او از اخلاق فاصله بگیرد و این برای مردمی که برایشان اصول اخلاقی مهم است ارزشمند است.

امام خمینی، سیاست را از جنس شرافت می‌دانست و رئیسی به این اصل مهم متعهد بود. می‌شود گفت: هر کس به اخلاق و انصاف در سیاست ورزی مقید بود، از این جهت برای همه الگوست. جامعه ما و سیاست مداران ما به این پیام رئیسی نیازمند هستند که اگر اخلاق و انصاف باشد، برخی، به مخالفان نمی‌پیوندد؛ اگر اخلاق و انصاف باشد، برخی به انقلاب و نظام برمی‌گردد! و اینکه انقلاب اسلامی جز در فضای اخلاق نمی‌تواند تنفس کند؛ جز در مسیر اخلاق نمی‌تواند به مسیر خود داده دهد.

صاحب امتیاز:
بسیج دانشجویی دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری

مدیر مسئول: محمد مهدی شکرچی زاده

سردبیر: محمد سعید رحیم پور خطبه سرا

ناشر کیفی: مهدی کردی

ویراستار: امیر مسعود حاجی محمودی

طراح جلد و صفحه آرا: سجاد خلوصی

سیاست ورزی اخلاقی؛ مهترین یادگار رئیسی

دکتر احسان بابایی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری

از آثار مبارک پیروزی انقلاب و برپایی صندوق‌های رأی و انتخابات‌های مختلف، یکی هم این بود که مردم بیش از گذشته به عرصه سیاست توجه کردند؛ مردم، سیاسی شدند. توجه به عرصه سیاست، آگاهی‌ها را افزایش داد، تجربه‌ها را بیشتر کرد. در زمینه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی و ... البته این اتفاق خوب، می‌توانست بدی‌هایی هم به دنبال داشته باشد که متأسفانه لازم بازیگران و فعالان عرصه سیاست شایستگی‌های اخلاقی شوند، مورد توجه قرار می‌گیرند، کارهایشان دیده می‌شود، حرف هایشان شنیده می‌شود. مشکل اینجاست که همین‌ها و قدرت رفتارهای غیر اخلاقی داشته باشند، بد حرف بزنند، پاییند به اصول اخلاقی نباشند، نسبت به تصویری که از یک مسئول ارائه می‌کنند، مسئولیت پذیر نباشند؛ اخلاق و فرهنگ عمومی جامعه را خراب می‌کنند.

این تذکر اخلاقی امام خمینی شنیدنی است که: «تا مورد توجه مردم قرار نگرفته‌اید، فکری به حال خود نماید. خدا نکند انسان پیش از آنکه خود را بسازد... در میان مردم نفوذ و شخصیتی پیدا کند...»

در مسیر اصلاح جامعه، امام به اصلاح ساختارها، قوانین و تغییر نظم سیاسی اهتمام داشت. بر تغییر نظام سیاسی اصرار داشت، «جمهوری اسلامی ایران» را پایه گذاری کرد. با هدایت او قانون اساسی جدیدی تدوین شد و از همان آغاز، برای پیشبرد اهداف خود، نهادهای جدید تأسیس کرد. اما با وجود تلاش و اهتمام امام بر «جامعه سازی»، هیچ‌گاه از اهمیت «خودسازی» کاسته نشد. امام بنا بر سابقه حوزه‌ی خود، معلم اخلاق هم بود. تا آخر هم معلم اخلاق باقی ماند. حسینیه جماران فقط پایگاه راهگشاپیهای سیاسی نبود، منبر اخلاق هم بود، بلکه در نگاه امام، اخلاق، پایه و مبنای سیاست ورزی بود.

خودسازی در نگاه امام، هدف بود. از نظر رتبه، حتی از عدالت هم مهم‌تر بود. از نظر امام، حکومت اسلامی هم طفیلی خودسازی و رشد انسان هاست. بر این مبنای مجموعه سیاست‌ها و برنامه‌ها و اقدامات نظام اسلامی باید در حضور تربیت و رشد اخلاقی انسان‌ها نظم و سامان پیدا کند. در نگاه امام خمینی، خودسازی و رشد معنوی فقط هدف و مقصد نیست، «مسیر» هم هست. راه میان بُر ندارد. بهبود وضع جامعه از مسیر اصلاح افراد عبور می‌کند؛ اصلاح فرد، اصلاح شخصیت.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اَنَا لِلّٰهِ وَ اَنَا عَلٰيْهِ رَاجِعٌ

با اندوه و تاسف فراوان خبر تلخ درگذشت شهادت گونه‌ی عالم مجاهد، رئیس جمهور مردمی و با کفایت و پر تلاش، خادم‌الرضا علیه السلام جناب حجۃ‌الاسلام و المسلمین آقای حاج سید ابراهیم رئیسی و همراhan گرامی ایشان رضوان‌الله علیهم را دریافت کردم.

این حادثه‌ی ناگوار در اثنای یک تلاش خدمت‌رسانی اتفاق افتاد؛ همه‌ی مدت مسئولیت این انسان بزرگوار و فداکار چه در دوران کوتاه ریاست جمهوری و چه پیش از آن، یکسره به تلاش بی‌وقفه در خدمت به مردم و به کشور و به اسلام سپری شد.

رئیسی عزیز خستگی نمی‌شناخت. در این حادثه‌ی تلخ، ملت ایران، خدمتگزار صمیمی و مخلص و با ارزشی را از دست داد. برای او صلاح و رضایت مردم که حاکی از رضایت الهی است بر همه چیز ترجیح داشت، از این رو آرزو دیگری‌ایش از ناسپاسی و طعن برخی بدخواهان،

مانع تلاش شبانه روزی‌یش برای پیشرفت و اصلاح امور نمی‌شد در این حادثه‌ی سنگین شخصیت‌های برجسته‌ی مانند حجۃ‌الاسلام آل هاشم امام جمعه‌ی محبوب و معتبر تبریز، جناب آقای امیر عبداللهیان وزیر خارجه‌ی مجاهد و فعال، جناب آقای مالک رحمتی استاندار انقلابی و متین آذربایجان شرقی و گروه پروازی و دیگر همراhan نیز به رحمت الهی پیوستند.

اینجانب پنج روز عزای عمومی اعلام می‌کنم و به ملت عزیز ایران تسلیت می‌گوییم. جناب آقای مخبر طبق اصل ۱۳۱ قانون اساسی در مقام مدیریت قوه‌ی مجریه قرار می‌گیرد و موظف است به همراهی رؤسای قوای مقتنه و قضائیه ترتیبی دهنده ظرف حداکثر پنجاه روز رئیس جمهور جدید انتخاب شود.

در پایان تسلیت صمیمی خود را به مادر گرامی جناب آقای رئیسی و همسر فاضل و بزرگوار ایشان و دیگر بازماندگان رئیس جمهور و خانواده‌های محترم همراhan بويژه والد ماجد جناب آقای آل هاشم معروض میدارم و صبر و تسلی آنان و رحمت الهی برای درگذشتگان را مسأله می‌کنم.

سیدعلی خامنه‌ای ۱۴۰۳/۲/۳